

“Küresel ilaç üreticisi ve ihracatçısı olma hedefi”

29 Ekim 2019

Turgut Tokgöz / İEİS

W- İlaç Endüstrisi İşverenler Sendikası (İEİS) Genel Sekreteri Sn.Turgut Tokgöz ile Türkiye İlaç Sektörü 2023 Vizyon Hedefleri özelinde görüşlerini alacağız.

Turgut Bey stratejik sektör ilan edilen “ilaç sektörü”nün önde gelen temsilcilerinden birisiniz, geldiğimiz noktada sektörün özet bir görünümünü sizden almamız mümkün müdür?

T.T.- Öncelikle herkesin 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nı en içten dileklerle kutluyorum. Özgürlük ve eşitlik değerleri üzerinde yükselen bir toplumun temellerini atan Ulu Önderimiz Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere İstiklal Mücadelemizin tüm kahramanlarını sonsuz şükran ve saygıyla anıyorum.

Ülkemiz, köklü geçmişi, uzun yıllara dayanan üretim deneyimi, güçlü yatırımları ve ihracat potansiyeliyle gelişmiş bir ilaç endüstrisine sahip.

Bunların yanında, yüksek katma değer ve ileri teknolojiye dayanan yapısıyla ilaç endüstrimiz ülkemiz için stratejik sektörlerden birisi konumunda. Dolayısıyla **kamu belgelerinde ve hükümet programlarında endüstrimizle ilgili son derece stratejik eylem planları yer alıyor. Ancak bu hedeflerin ileriye taşınarak bir an önce somut adımlara dönüştürülmesi önem taşıyor.**

Dünya ilaç endüstrisinde yaşanan biyoteknoloji dönüşümü endüstrimiz için kaçırılmaması gereken bir fırsat. Dünya ilaç liginin iddialı oyuncularından birisi olan ülkemizin bu gelişmenin gerisinde kalması düşünülemez.

Elbette her dönüşüm ve değişim gibi bu sürecin de sancıları, eksikleri var. Ancak, kamu-üniversite-endüstri işbirliğini sağlam ve işleyen bir yapıda geliştirerek bu alandaki zorlukların üstesinden geleceğimize ve **biyoteknoloji alanının önemli oyuncularından birisi olacağımıza inancımız tam.**

Bütün çabamız ve faaliyetlerimiz buna odaklanmış durumda. Bu alandaki mevzuat, teşvik, insan kaynağı eksikliklerimizi tamamlayarak atağa geçmeliyiz. Aksi takdirde bu fırsat bizim için büyük bir tehdiye dönüşebilir.

Endüstrimizin gelişimi önündeki en büyük tehdit ise uzun yıllardır temel sorunumuz olan mali disiplin odaklı ilaç fiyat politikaları. Ülkemizin güçlü ilaç sanayisini koruması ve artan rekabet ortamı içinde atılım yapması için bir an önce **dengeli ve sürdürülebilir politikalarla** desteklenmesi büyük önem taşıyor.

W- 2016 yılında kamu tarafından **"ilaçta yerelleşme"** çalışması başlatıldı, İEİS olarak bu önemli konuya yaklaşımınız ve üyelerinizin bu yönde attığı adımlar hakkında bilgi alabilir miyiz?

T.T.- İlaç Endüstrisi İşverenler Sendikası (İEİS) olarak, ülkemizin küresel bir ilaç üreticisi ve ihracatçısı konumuna gelmesi en önemli hedeflerimizden birisi. Bu kapsamda **'İlaç Sektöründe İthalden İmale Geçiş Uygulaması'**nın sektörümüz ve ülkemiz adına büyük önem taşıdığına bilincindeyiz. **Uygulamayı tüm gücümüzle destekliyoruz.**

Uygulamanın başından itibaren hem ulusal hem çok uluslu pek çok ilaç firmamız da sürece katkı sağlayacak her türlü yatırım ve hazırlığı yaptı.

Söz konusu politikanın endüstrimize olumlu etkilerini kısa sürede görmeye başladık. **Uygulamayla birlikte kullanamadığımız mevcut üretim kapasitemiz aktif hale geldi. Üretim teknolojilerimiz gelişti, istihdamımız arttı.**

Bu politikanın en önemli çıktılarından birisi de dış ticaret verilerine olumlu yansıması oldu. **İthalatımızın artış hızı azaldı.** Bunun ötesinde bazı ürünler için yapılan

sözleşmeli üretim anlaşmaları söz konusu ürünlerin ihracatını da içerdiği için **ihracatımız da artış eğilimine girdi.**

Bu kapsamda Sağlık Bakanlığımız tarafından bugüne kadar her aşaması büyük bir hassasiyetle yürütülen **yerelleşme politikasının aynı kararlılıkla sürdürülmesini bekliyoruz.**

W- Bölgemizin üretim üssü olmamız konusunda görüşlerinizi beyan etmişsiniz, bu anlamda aldığımız yol ve özellikle **biyoteknolojik ürün** kapasitemiz açısından değerlendirmenizi paylaşır mısınız?

T.T.- Az öncede belirttiğim gibi **İEİS** olarak **en önemli hedeflerimizden birisi ülkemizi küresel bir üretim üssü haline getirmek.**

Dünya ilaç endüstrisi biyoteknolojik ilaçlara yönelmiş durumda. İlaç endüstrimizi bu dönüşümün gerisinde bırakamayız. Bilim ve teknolojideki gelişmeler çerçevesinde ülkemizin de biyoteknolojik ilaç geliştiren ve üreten bir endüstriye dönüşmesini stratejik önceliğimiz yapmış durumdayız.

Türkiye’de biyoteknolojik ilaçlar Ağustos 2019 itibarıyla son 12 ayda 6,3 milyar TL ile reçeteli ilaç pazarının yüzde 17,3’ünü oluşturuyor. Pazar, toplamda 128 marka altında 353 form ilaçtan oluşuyor. Biyobenzer 7 markanın tüm formlarından oluşan 29 adet ilacın üretimi ise ülkemizde yapılıyor.

Henüz işin başındayız. Ancak, firmalarımız ülkemizi biyoteknoloji gibi stratejik bir alanda geliştirmek için var güçleriyle çaba gösteriyorlar. **Bu alana uzun vadeli bakış açısıyla, yüksek maliyetli yatırımlar yapıyorlar.**

2024 yılına kadar 2 adet referans biyoteknolojik, 39 adet biyobenzer, 1 adet biyöüstün ilacın ülkemizde üretiminin gerçekleştirilmesi için hazırlıklar yürütülüyor.

İlaç endüstrisi olarak, ithalata dayalı bir biyoteknolojik ilaç tedarik modelinin sürdürülebilir olmadığı bilinciyle hareket ediyoruz. İthalatına bağımlı olduğumuz bu ürünlerin ülkemizde geliştirilmesi ve üretilmesi sadece hastaların bu ilaçlara erişimini kolaylaştırmayacak aynı zamanda dış ticaret açığını azaltarak ülke ekonomisine kayda değer bir katkı sağlayacak.

W- Önemli girişiminiz olan **"Türkiye Biyoteknolojik İlaç Platformunuz"** ile amaçlananlar gerçekleşmeye başladı mı?

Konuk ettiğiniz **Prof.Dr.S.K.Niazi** ile biyobenzerlerin bir kez daha önemini ortaya koydunuz, biyoteknoloji de istediğiniz iklim oluştu mu?

T.T.- Endüstrimizin köklü ve öncü kuruluşu olarak, **2016 yılı sonunda kurduğumuz Türkiye Biyoteknolojik İlaç Platformu ile endüstrimizin bu alanda yetkinliğini ve rekabet gücünü artırmayı, ülkemizde bu alanın gelişimine daha etkin katkı sunmayı amaçladık.**

Platform, biyoteknoloji alanında ülkemizde geliştirme ya da üretim faaliyeti olan veya bu faaliyetleri planlayan 23 kuruluştan oluşuyor.

Bu alandaki sorumluluğumuzun bilinciyle kurulduğumuz günden beri yoğun şekilde faaliyetlerimizi sürdürüyoruz.

Bu alanda dünyadaki başarılı örnekler baktığımızda hepsinin güçlü ve etkin kamu-üniversite-endüstri işbirliğine dayandığını görüyoruz. **Bu çerçevede platform olarak kuruluşumuzdan hemen sonra hem kamuyla hem de üniversitelerle yakın işbirliği içinde çalışmaya başladık.** Platformumuz çok kısa sürede kamu nezdinde görüşlerine başvurulmuş ve dikkate alınan bir yapı olarak kabul gördü. Kamu ile toplantılar ve ortak projeler gerçekleştirdik.

Bu kapsamdaki çalışmalarımızdan birisinde de Illinois ve Houston Üniversiteleri Eczacılık Fakültelerinde Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sarfaraz Niazi'yi ülkemize davet ettik.

Kendisi ABD eski Başkanı Obama ve FDA dahil olmak üzere önemli kişi ve kuruluşlara danışmanlık yapmış, biyobenzer ilaç alanında önemli bir yatırımcı ve sözü dinlenen bir duayen.

Ayrıca, FDA'ın biyobenzerlere ilişkin yaklaşımını değiştirecek kadar etkili ve bilgili bir uzman.

Kendisine hem bir sempozyumda konuşma yaptırdık hem de kilit pozisyondaki yetkililerle, akademisyenlerle ve basınla buluşturarak özellikle biyoteknolojik ilaçların ruhsatlandırılması konusundaki görüşlerini paylaşmasını sağladık. Geçtiğimiz ay kendisini, ekibiyle birlikte yeniden ülkemizde ağırladık.

Umuyoruz, bu etkinliklerimizin biyobenzer ilaçlara yönelik paydaşlarımız üzerinde yarattığı olumlu algı kısa sürede somut adımlara dönüşür.

W- Bu alanda mevzuatlar ve kılavuzlar konusunda yapılması gerekenler var mıdır?

T.T.- Ar-Ge ve biyoteknoloji alanlarında endüstrimizin önünü açacak düzenlemelerin hayata geçirilmesi için hem İEİS hem de Türkiye Biyoteknolojik İlaç Platformumuz çatısı altında gayretle ve kararlılıkla çalışıyoruz.

Bu alanda başarılı olmamız için atılması gereken öncelikli adım biyobenzer ürünleri destekleyecek bir mevzuat ikliminin yaratılmasıdır.

Bu alanda mevzuat oluşturulurken sadece AB mevzuatını dikkate alarak düzenleme yapmak yerine kendimize özgü bilimsel temele dayanan bir mevzuat oluşturmamız gerekiyor. Ülkemizin rekabet ettiği ülkelerde biyoteknoloji alanındaki hızlı gelişim bu şekilde sağlandı.

Bu ürünlerin ruhsatlandırma süreçleri mutlaka kolaylaştırılmalı ve ürünler öncelikli olarak geri ödeme sistemine kabul edilmeli.

Bunun yanında biyoteknolojik ürün geliştirme sırasındaki Faz III çalışmalarında kullanılan referans ürün bedellerinin kamu tarafından ödenmesi büyük önem taşıyor.

Ayrıca **yeni hastalarda tedaviye biyobenzer ürün ile başlanması teşvik edilmeli.**

W- "Etkin Teşvik" talebinizin içeriğini paylaşır mısınız?

T.T.- Bu alandaki öncelikli talebimiz ürün odaklı teşvik sistemi kurgulanmasıdır. Bugüne kadar verilen fiziki yatırım teşvikleriyle firmalarımız ciddi yatırımlar yaptı. **Ekonomi Programında belirtildiği gibi en az 20 biyoteknolojik ilacın yurtiçi üretimini sağlamak üzere etkin bir ürün teşvik sistemi oluşturulmalıdır.**

TÜBİTAK veya TÜSEB üzerinden ürün geliştirme maliyetinin %80'ine kadar hibe verilmesi sağlanmalıdır.

Ayrıca hücreden itibaren ürün geliştirmenin yanı sıra biyoteknoloji alanına girişi hızlandırabilecek teknoloji transferinin desteklenmesini de önemli buluyoruz.

Ar-Ge'ye yönelik belli miktarın üzerinde harcama yapan firmalara pozitif ayrımcılık yapılması da faydalı olacaktır.

W- 2023 vizyon hedeflerimize doğru yol alırken;

"Milli İlaç"a ne kadar yakınız?

"İthalat Vs İhracat" trendimiz?

"Nitelikli İ.K."mız ve "Ar&Ge" durumumuz? hakkında değerlendirmelerinizi paylaşır mısınız?

T.T.- İEİS olarak, endüstrimizin, Ar-Ge yetkinliğini artırmış, özellikle biyoteknoloji alanında olmak üzere, daha yüksek katma değerli ürünler üreten, **küresel bir ilaç üreticisi ve ihracatçısı konumuna gelmesi hedefiyle çalışıyoruz.**

Türkiye ilaç endüstrisi, Ar-Ge alanında ilerlemek için yoğun bir çalışma içinde. Kamu bu alanın stratejik önemini fark etmiş durumda. Üniversitelerimiz bu alanda önemli çalışmalar yapıyor.

Firmalarımız, Ar-Ge alanındaki çalışmalarını her geçen gün artırmaya devam ediyor ve birçok farklı alanda inovatif faaliyetler gerçekleştirerek yeniliğe yatırım yapıyor. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından akredite edilmiş Ar-Ge merkezi sayımız **2008 yılında sadece 1 iken bugün 31'e ulaşmış durumda. 2010-2017**

yılları arasında ilaç Ar-Ge harcamaları yüzde 241 artışla 314 milyon TL'ye ulaştı.

Bugün endüstrimiz katma değerli eşdeğer ilaç, kombine ürün ve biyobenzer ilaç geliştirilmesi alanlarında faaliyetlerini aralıksız sürdürüyor.

Ülkemizin sağlık atılımını ve bunun önemli adımlarından birisi olan milli ilaç geliştirilmesi hedefini son derece anlamlı buluyoruz. Yeni bir molekül keşfi çok uzun zaman isteyen ve ciddi kaynak gerektiren bir süreç. Devletimizin, üniversitelerimizin ve ilaç firmalarının yoğun çaba ve işbirliğiyle kendi molekülünü geliştiren bir ülke haline geleceğimize inanıyoruz.

Ar-Ge ve özellikle biyoteknoloji alanında başarılı olmamızın anahtarlarından birisi de nitelikli insan gücü. Çalışmalarımız ilerledikçe, iş gücü ihtiyacımız da artıyor. Üniversitelerimizden en büyük beklentimiz ülkemiz ve endüstrimiz için bilim insanı yetiştirmeleri. Bu kapsamda üniversitelerimizle yakın iletişim ve işbirliği içinde çalışıyoruz. **Özellikle biyoteknolojide ciddi bir işgücü açığı bulunuyor.** Bu açığın kapatılmasına yönelik çalışmamız gerekiyor.

İhracata bakacak olursak, 2018 yılı endüstrimiz açısından ihracatta son derece parlak bir yıl oldu. Bu sene de ihracatımız Türkiye ortalamasının üzerinde artmaya devam ediyor. **Sektör olarak 1.2 milyar dolar düzeyinde bir büyüklüğe ulaşmış durumdayız.**

W- Sn.Turgut Bey, Cumhuriyetimizin 96. yılında gerçekleşen bu görüşmemizde değerli görüşlerinizi paylaştığınız için çok teşekkür ederiz, aynı kalbi duygularla 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'mızı kutlarız.